מח: ר"ן השותפין פרק חמישי נדרים רש"י

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ה מהל' נדרים הל' ז [ופי"ח מהל' מכירה הל' י] סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רכג סעיף ג:
יז ב טוש"ע ח"מ סימן קלה סעיף ה:

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. תלמיד חכם (עי' שבת קיט:) לו: בחור חריף כמו כיעי לעריכן (מס' כילה ו:) תלמיד חכם זקן לא קרי לורבא מרבנן אלא הכוא מרבנן קרי ליה (תענית ד:). **אפילו ריתחר אסור** במודר הנאה. דבר שהיה מיותר לכל אדם ואינו מקפיד עליו (מגילה ח:) ייתור זהו כגון שלקח מדה של תפוחים כפרוטה ולאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים לו שלשה, חוכו דרך של חנוונין לוסיף על המדות המלאן, הוחיל וכלה תנאי נותן לו לא מיחי' בחקת אלא כחתנה. ולגיכה דרכי אלעזר אסור המודר כאותו הריתחר של מדידת פירות (ערוך לנר) ומיהו לרבנן שרו דמ"מ נשבע המקח הוא מוסיף לה על החשבון הקנוס לפרוטה, שאילו לא היה נוקח ממנו כדמים לא היה נותן לו חנוני לנעשה"כ כלום (רשב"ם ב"ב נו:).

הדרן עלך השותפין

תוספות

דחוה שמים ביפ' רבינתא. אגיל פשתן היה שמיע ומקלקל אותם: **אסרינהו** לנבסיה. הדירו אלא יהנה מנכסיו בחייו ובמותו: **אמרי לו.** לאביו לאה אסרת כגר אחר מותך: **אמר ליה** לרבי ר"ל הדרן דאי הוה ברי' צ"ר בא מרבנן לייקני. כלומר יקנה נכסי הלוו אשם יהיה כנו לורבא מרבנן יקנה אותם לו: **קנה** על מנת להקנות הוא. שהנן קונה לעצמו כדי להקנות לבנו ולא הוי כשאר אוכס בשביל מבריחים ומועיל לכל עיקר הזכייה אינה כשביל עצמו כי אם בשביל חבירו המקבל המתנה אבל הכא אמר ליה קנה כדי שתקנה לבנך בשביה לורבא מרבנן וגם לעצמו לא נגמרה המתנה ולא הוא לה כמתנה על מנת להקנות דמסקי בקדושין (דף ו:) המקנה בה קרקע לטתן לבתם נגמר המכירה כשאחר ליה הרינו נותן לך דבר זה על מנת להחזיר ונכסף זה תקנה לי שדי אבל הכא מפרש בהדיא שאינו מקנה לי אלא ע"מ להקנות: ור"ב נחמן **אבר** קני. (והכא קני) ותע"ג דהשתא אין הכן בשולם ולא מחלק כן גם לשולם וכן לא כא לשולם וכן שתקנה לבן עצמו כדי להקנות לבנו: **דהא סודרא.** שקונין בו אליפין: **קנה** על מנת להקנות הוא. כלומר דבעינות הוא שהוא יתקיים בידו וקני ליה שהרי יודע שמקנה הוא לו ע"י הקנין המסחר שלו וכמו כן [הכא על מנת] להקנות הוא אע"פ אלא מתקיים מתנה בידו קנה שפיר ויקנה אותה לבן: **ומאן ליימא** לן דהך סודרא **אי תפים** ליה לא מיתפים. כלומר מאן ליימא לן דאי כגי לא פסיק ליה לעלמא ודאי אי כגי פסיק ליה ומתנה מעלמא היא (אבל [ועוד] קני ע"מ להקנות ליכא לדמרי לסודרא דבשודרא קני על מנת להקנות מהשתא הוא דבשעה שמקנה לו הסודר אחר לו שיקנה לו בחליפין מיד ר"ל שמעינן מינה אם אמר להקנות מיד בשעה הקנאה קני: **הלין נכסים לאיסת קני לבי הוי צורבא מרבנן בבר הדרא סודרא** למ"ד. ולאו דווקא סודרא ונראה דרב אשי פסיקא ליה כפומבדיתאי דקני ע"מ להקנות לשון גרוש הוא ולא גמר להקנות לו כלל ולא דמי לסודר שנתנו כידו להיות קונה בו מיד אבל **מ)**כשיש מתני לדיעותא שאין המתנה נגמרה לו ונם אחר זמן לאו קנייה הוא ומעשם זה נראה לאחר אם נתן לו שטר ואחר לו קנה כשטר זה ע"מ שתקנה בו לבנו והשטר קיים כימי הכן לאו קנייה היא כסברת דפומבדיתאי והאי דקאמר הדרא סודרא למריה לאו דווקא אלא כלומר קנין שאינו גמור אינו מועיל להקנות בו לאחר זמן ולא דמי לסודר שקנה בו מיד. ובלא שמעתין אי"ר שאין אדם יכול להקנות אחר לאחרו אלעים יום דהיינו שמתה בחל הקנין הדרא סודרא למריה כי הסיא דנתקנע אי שאבד נאלן לאחר לכשתתן וכן משון פרה זו ולא תהא קנייה לך אלא לאחר אלעים יום דאם אינה עומדת כאנם לא קנה דנמנעלה המשיכה ומיהו אם הקנה לו מעכשיו ע"מ שאלקה לאחר לי ודאי נגמרה המתנה מיד קודם החזרת הסודר: **והרי מתנת** בית חורון דקני ע"מ להקנות **ולא** קני. דמקני לו המלר והמעודה להקנות לאחרו אלא קנאה אל"כ קנאה המקבל וכהיתר מקנה לה לאחרו ואל"כ אמאי אחרו. ומשני משום דסעודתו מוכחת עליו אלא היה רוצה שיקנה אלא כל המקבל כ"ש לאחרו וכי נמי קנה ע"מ להקנות קני בעלמא משום דמקנה שפיר למקבל אך המקבל יקנה אותה לאחר אבל הכא אין דעתו להקנות כלל למקבל כ"ש לאחרו: ודמבנין א"ל ר"א היא. דמתמיר כמודר הנאה אלכך כי נמי קני ע"מ להקנות קני הכא לא קני לתמיר: **לאיתויי מאי לאו לאיתויי הא מילתא דשמים ביפ'.** כלומר ע"מ להקנות ואורכא דשדייה בכפיא פירוש לשון המושלך בכפיולות שבכל דבריו ומזר ואמר לו הוה בר כריה לורבא מרבנן ליקני ע"מ להקנות: **לאיתויי לישנא בתראה דרבא.** לו אמר ויהם לפניך אמור: הדרן עלך פרק השותפין

מסורת הש"ס

כ) (ופרש"י והרא"ש ל"ל דשדיה בכפילה לא לאתויי וכו'). **ג)** (ע"ש), **ד)** (דף מז. ד"ה וכוו'). **ה)** [כ"ה קנ.]. **ו)** ל"ל מפיקה. **ז)** ל"ל הכא יש.

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר לשון לא ליקני הדין. נ"ב כך הוא הגירסא במאי דנרס בפיקא דשדיה בכפילא יש נוסחים כמן א"ל ליקני הדין דאי הוא' ליי' וכפיקא נרסינן דשמעינ בכיפי עיין בפירוש: **(ב)** שם הא מילתא (דשמיע בכיפי) תמ"מ וי"ב ס"ח דשדיה בכפילא: **(ג)** רש"י ד"ה קני על מנת וכו' לבר כריה היה הכל קני על מנת כל"ל יהב"ח: **(ד)** ד"ה דהא סודרא וכו' דהא לא אקבי שתן למקנה כליו של קונה אלא דמקני ליה לדידיה כי היכא דליהוי קא מקני ליה להשתא חפץ: **(ה)** ד"ה לא מיתפים וכו' בכנפא דסודרא למיקצייה דלמיקצייה לדידיה: **(ו)** ד"ה ועוד סודרא וכו' דהכי אחר ליה קני הכתם הסודר בשעת קנין על מנת להקנות ומקני ליה בשעת הכתם הסודר ומקני ליה בשעת קנין החפץ אבל קני נכסי דהדין לאימת קא קני להו לכי הוי בר כריה לורבא מרבנן הלכך השתא נמי לא קנה ולא בעי אביו יהיב ליה לנכסיה ולכל מאן דבעי: **והא מפקנ כיס חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קני וימנין אמר ליה וכו'.** דהתם היינו טעמא דלא קני דסעודתו מוכחת עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אחדן משום דקא מתהני אביו מיניה ואהכי אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיה בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בחנאי כפול דכפל לדיבוריה דאמר **(ח)** ליקני הדין ואי הוי בר כריה לורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיע בכיפי מילתא דבית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בתרא דרבא.** דאמר לעיל(ג) אפי' א"ל וזן לפניך שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי **(ט)** הוי בר כריה לורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

גליון הש"ס

גמ' דיבנין א"ל ובו'. כעין זה שבת דף ל' ע"ב:

פירוש הרא"ש

דחוה שמים ביפי רבינתא. גיל פשתים נשים שמתן מיפי והם של פשתן מלאמרינן בשבת (דף מז:) פיפה של אמר: **אסרינהו** לנבסיה עלויה. בחייו ומותו והעביר בחלתו ומנגו ותתנה לאחרו: **ואי הוי בר בריך צורבא** מרבנן מאי. לא יהם חלק הראוי לאחרו: **אמר** ליהון לייקני הדין בו'. ע"מ שיקנה לבנו אי הוי לורבא מרבנן: **כל קני על מנת** להקנות **לא** קני. דכיון דהוא אינו קונה לעצמו לא חשיב להקנות לאחר זמן כיון דאינו זוכה לו עתה נקנין זה: **דהא סודרא** קני על מנת להקנות הוא. שהקונה מקנה סודרו למקנה שיתן לו חפץ אחר חליפי הסודר והוא אינו קונה הסודר אלא מחזירהו לקונה ומקנה לו החפץ

מ) (לעיל לב: וש"נ), (ופרש"י והרא"ש ל"ל דשדיה בכפילה לא לאתויי וכו'). **ג)** (ע"ש), **ד)** (דף מז. ד"ה וכוו'). **ה)** [כ"ה קנ.]. **ו)** ל"ל מפיקה. **ז)** ל"ל הכא יש.

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון (ח) ליקני הדין ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן לקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני א"ורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן ליימא לן דסודרא אי תפים ליה לא מיתפים ב"ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין ניכסין דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לבי הוה הדר סודרא למריה אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קא קני ג"וימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו וזימנין אמר ליה ר' אליעזר היא דאמר ד"אפילו ויתור אסור במודר הנאה תנן אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה כל לאיתויי מאי לאו לאתויי הא מילתא ה"דשדיא (ט) בכיפי לא לאתויי לישנא בתראה דשמעתיה דרבא:

הדרן עלך השותפין

כיפי דכיתנא. שהיה גוחל אגילי פשתן. ואית דאמרי שהיה משמט עלמו מלגלמוד תורה והיה עוסק בגאגיי פשתן: **ואי הוה בר ברך צורבא מרבנן מאי.** כלומר מה יהיה ומי יורש נכסיך: **ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן וכו'.** משום דאמרי לו הוי בר בריה בעולם והוה ליה מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה: **קני על מנת להקנות הוא.** דבראי בנכסי אביו לא צריך קנין הלכך מקני ליה לבריה אדעתא לאקנויי לבר בריה היא (ח): **וכל דקני על מנת להקנות.** לא הוי קנין: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** דהא לא (ד) מקני נותן למקנה כליו של קונה והא מקני ליה לדידיה דקא מקני ליה להוא חפץ לקונה הכא נמי כי אמר על מנת להקנות קני: **אי תפים ליה לא מתפים.** בתמיה. דאי בעי מקנה למיסקל בכנפא דסודרא (ה) ולמיקניה למיסקליה לדידיה ליכא מאן דממי ליה: **ועוד סודרא.** לא דמי לההיא כלל דאילו גבי סודרא כי תפיס ליה משמע דהכי אמר ליה קני השתא (ו) בשעת קנין על מנת להקנות וקני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין החפץ אבל קני נכסי דהדין לאימת קא קני להו לכי הוי בר בריה לורבא מרבנן הלכך השתא נמי לא קני ואסור לקנות להן וכן בנו נמי לא קנה ולא בעי אביו יהיב ליה לנכסיה ולכל מאן דבעי: **והא מפקנ כיס חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קני וימנין אמר ליה וכו'.** דהתם היינו טעמא דלא קני דסעודתו מוכחת עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אחדן משום דקא מתהני אביו מיניה ואהכי אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיא בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בחנאי כפול דכפל לדיבוריה דאמר **(ח)** ליקני הדין ואי הוי בר בריה לורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיע בכיפי מילתא דבית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בתרא דרבא.** דאמר לעיל(ג) אפי' א"ל וזן לפניך שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי **(ט)** הוי בר בריה לורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון (ח) ליקני הדין ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן לקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני א"ורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן ליימא לן דסודרא אי תפים ליה לא מיתפים ב"ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין ניכסין דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לבי הוה הדר סודרא למריה אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קא קני ג"וימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו וזימנין אמר ליה ר' אליעזר היא דאמר ד"אפילו ויתור אסור במודר הנאה תנן אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה כל לאיתויי מאי לאו לאתויי הא מילתא ה"דשדיא (ט) בכיפי לא לאתויי לישנא בתראה דשמעתיה דרבא:

הדרן עלך השותפין

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון (ח) ליקני הדין ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן לקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני א"ורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן ליימא לן דסודרא אי תפים ליה לא מיתפים ב"ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין ניכסין דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לבי הוה הדר סודרא למריה אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קא קני ג"וימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו וזימנין אמר ליה ר' אליעזר היא דאמר ד"אפילו ויתור אסור במודר הנאה תנן אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה כל לאיתויי מאי לאו לאתויי הא מילתא ה"דשדיא (ט) בכיפי לא לאתויי לישנא בתראה דשמעתיה דרבא:

הדרן עלך השותפין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com